

Article Info		RESEARCH ARTICLE	ARAŞTIRMA MAKALESI
Title of Article	As a Practice Example Project, Housewives Ownership to Urban Space: The City is Mine		
Corresponding Author	Dr. Hasan TAŞÇI Esenler Belediyesi Prof. Dr. Sadettin Ökten Şehir Düşünce Merkezi Bilim Kurulu Üyesi, hbcordanoglu@gmail.com		
Received Date	28.06.2021		
Accepted Date	14.09.2021		
DOI Number	https://doi.org/10.35674/kent.958723		
Author / Authors	Dr. Hasan TAŞÇI Sevilay ACAR	ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8323-9169 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5009-8849	
How to Cite	Taşçı, H. and ACAR, S. (2021). Ev Kadınlarının Kentsel Mekânı Sahiplenmesine Yönelik Bir Uygulama Örneği Olarak: Şehir Benim Projesi, Kent Akademisi, Volume, 17, Issue 3, Pages, 811-823.		

Ev Kadınlarının Kentsel Mekânı Sahiplenmesine Yönelik Bir Uygulama Örneği Olarak: Şehir Benim Projesi

Dr. Hasan Taşçı¹
Sevilay Acar²

ABSTRACT:

The basis of this study is the project called "City is Mine", which is a social responsibility project implemented in cooperation with the Esenler Municipality, Directorate of Women and Family Services and the General Directorate of Lifelong Learning of the Ministry of National Education, aiming at women's ownership of the city through trainings and the dissemination of urban behaviors in the society through women. Project consists of six modules, which are delivered in formal training environment by Ministry of National Education's Public Education Center, as follows: Being a Townbred, Loving the Environment, Building the Future, Good Neighborhood, Our National Cultural Values and Fundamental Human Rights. These modules aim at making the participants have belonging to the city, urban life culture and urban behavior. In this direction, practical workshops were held to support theoretical training on behalf of non-formal-adult education practices. Local participation was ensured with practical trainings such as painting stairs, collecting garbage, planting flowers and decorating trees. During the work, it was seen that the stairs of a street in Esenler Yavuz Selim Neighborhood were painted, the garbage of the neighborhood garden was collected, the trees in the playground were decorated, flowers were planted in front of the apartment doors and they tried to beautify the place they lived in. With these trainings given to housewives within the scope of the project, it was observed that there was positive progress in their ownership of urban space and in producing solutions to urban problems.

KEYWORDS: City, Education, Culture, Belonging, Participants.

¹ Prof. Dr. Sadettin Ökten Şehir Düşünce Merkezi Bilim Kurulu Üyesi, hbcordanoglu@gmail.com

² Esenler Belediyesi Aile ve Sosyal İşler Koordinatörü, sewillacar@gmail.com

ÖZ:

Bu çalışmanın temelini, Esenler Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü ile MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün iş birliğiyle hayata geçirilen, bir sosyal sorumluluk projesi olan, eğitimler aracılığı ile kadınların şehri sahiplenmesi ve toplumda şehirli davranışların kadınlar aracılığı ile yaygınlaştırılmasını hedefleyen, “Şehir Benim Projesi”, teşkil etmektedir. Katılımcılara; MEB Halk Eğitim Merkezi-örgün eğitim ortamında, altı modülden oluşan; Şehirli Olmak, Çevreyi Sevmek, Geleceği Kurmak, İyi Komşuluk, Millî Kültür Değerlerimiz, İnsanı Temel Haklar gibi konularda şehre âdiyet, şehirde yaşama kültürü ve kentsel davranış kazandırmaya yönelik eğitimler verilmiştir. Bu doğrultuda yaygın-yetişkin eğitimi uygulamaları adına teorik eğitimleri destekleyen, uygulama atölyeleri gerçekleştirilmiştir. Merdiven boyama, çöp toplama, çiçek dikme, ağaç süsleme gibi uygulama eğitimleri ile yerel katılımçılık sağlanmıştır. Çalışmalar sırasında Esenler Yavuz Selim Mahallesi'nde bulunan merdivenli bir sokağın merdivenleri boyanmış, mahalle parkının çöpleri toplanmış, çocuk parkındaki ağaçlar süslenmiş, apartman kapı önlerine saksılarla çiçekler dikilmiş ve yaşadıkları mekânı güzelleştirmeye çalıştıkları görülmüştür. Proje kapsamında, ev kadınlarına verilen bu eğitimler ile kentsel mekân sahiplenmelerinde, kentsel sorunlara çözümler üretmede olumlu gelişmelerin olduğu gözlemlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Şehir, Eğitim, Kültür, Âdiyet, Katılımcılık.

GİRİŞ

Sanayi Devrimi sonrası hızla yaşanan kentleşme süreci ile kent ve kentli kimliğinin oluşturulması, kentsel âdiyet ilişkisinin kurulması, kentsel mekânın sahiplenilmesi, kentsel katılım mekanizmalarının hayata geçirilmesiyle hız kazanarak günümüze kadar gelmiştir. Ancak sanayileşme sonrası kentlerin, sosyoekonomik ve kültürel olanakları sayesinde mârûz kaldığı, yurt içi ve yurt dışı yoğun göç hareketleri nedeniyle kent ve kentli kimliğini korumak, yerel halkın kentsel âdiyet ve farkındalık düzeylerini canlı tutmak giderek güçleşmiştir. Son yıllarda yaşanan savaşlar ve ekonomik sebeplere ilâve olarak ulaşım imkânlarının gelişmesi ile kırdan kente yoğun göçler yaşanmış ve kentsel demografik yapı hızlı bir değişime uğramıştır. Bunun neticesinde hızla genişleyen kentlerde, dışarıdan gelen göçün yanı sıra çeşitli nedenlerle ilçeden ilçeye nüfus hareketliliğinin fazlaşması, kentsel mekânın kullanıcıları tarafından sahiplenilmesini ve yaşadığı kente âdiyet hissetmesini zorlaştırmasının yanı sıra kentli kimliğinin oluşturulmasını da olumsuz yönde etkileyen sorunların başında yer almaya başlamıştır. Kentli nüfusa, yerel yönetim mekanizmalarına katılım olanağı sağlanması neticesinde; kentsel âdiyet ve sahiplenme duygusu pozitif yönde etkilenerek, kentsel farkındalık düzeyi artırılırken, kente özgü davranış biçimlerini benimsemeleri sonucunda; sürdürülebilirlik ve kentli hakları açısından çok büyük bir öneme sahip olan kentsel yaşam kalitesi olgusuna da olumlu etki ettiği söylenebilir.

Yerel yönetimler, kent nüfusunun yarısını oluşturan kadınlara yönelik; şehirlilik bilinci oluşturmak, kentsel mekân sahiplenmelerini desteklemek ve kentli davranışların geliştirilmesini sağlamak üzere eğitimler ve katılımını artıran atölye uygulamaları hayata geçirmelidir. Kadınların kentsel mekânı sahiplenmesi sonucu; şehirde, insan kaynaklı birçok problemin kendi içerisinde çözüm bulacağı düşünülmektedir. Yerel yönetimlerin faaliyetleri arasında bireylerin ve özellikle kadınların, yaşadıkları şehrin sorunlarına yönelik çözümleri birlikte üretmelerine imkân sunacak projeler geliştirerek, bu yönde eğitimler uygulaması kentsel âdiyet açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. Bu uygulamaların neticesinde yerel yönetim hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin artırılması ve kaynakların daha verimli kullanılması sağlanabilir.

1 .Kentsel Mekân

Mekân sözcüğü; “fiziksel bir dönüştürme hareketi olmakla birlikte sosyo-kültürel bir boyut da içermektedir” (Can, 1998: s. 5). *Mekân, bulunulan yer anlamı taşırken içerisinde bir süreci barındırabilmektedir* (Yağuş, 2021: s. 3). Sosyolojik bir varlık olarak insan “yaşam biçiminin, kültürel değerlerin ve inançların mekân üzerinde etkili olduğu” bilinmektedir (Taşçı, 2012: s. 165). Bu doğrultuda insan ve mekân kullanımı açısından, “iki boyut ortaya çıkmaktadır. Bilişsel-zihinsel boyut, mekânı fiziksel-matematiksel olarak kavramaya açarken, duyuşsal ve duygusal boyut, insanın sahiplenme, kendileme, âdiyet gibi kavramları kullanarak farklı bir ilişki biçimi ortaya koymaktadır” (Can, 2008: s. 334).

2. Mekânı Sahiplenme-Âidiyet

Sahiplenme ve kendileme kavramları, insan-mekân etkileşimi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Önce insan yerleştiği mekânı şekillendirmekte, sonra da ortaya çıkan mekân, içinde yaşayan insanları şekillendirmektedir. Dolayısıyla insan mekândan bağımsız olarak düşünülemez. İnsan topluluklarının faaliyetini, yaşamını sürdürmesi için mutlaka somut ve soyut mekâna ihtiyacı vardır. Somut olarak insan eli ile şekillenen belki en karmaşık, en mühim, en komplike ve en mükemmel eser olarak kent ve kentsel mekânlar öne çıkmaktadır (Ökten, 2013: s. 40).

Kentin ortaya çıkışı milattan öncesine dayanmasına rağmen kent ve kentli kimliğinin oluşturulması ve kentsel âidiyet ilişkisinin kurulması, kentsel katılım mekanizmalarının hayata geçirildiği 19. Yüzyıla dayanmaktadır (Bimay, 2021: s. 88). Bu dönem genel olarak şehirleşmenin belirli bir seviyeye geldiği sanayileşme sonrası dönemi işaret etmektedir. Kentte yaşayanlar, yönetim kültürü içerisinde yerel katılım mekanizmalarında ne kadar etkili olurlarsa kentsel âidiyet duyguları ve kentli kimlikleri de o ölçüde gerçekleşmiş olmaktadır (Bimay, 2021: s. 89). Daha sonra bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler ile 21. Yüzyılda, ulus devletlerin kentleri merkezileştirmesine karşın küreselleşme dinamiklerinin yerelleşmeyi ön plana çıkartması, kentlerde katılım, âidiyet duygusu, farkındalık düzeyi ve heterojen kavramlarının önem kazanmasını sağlamıştır (Bimay, 2021: s. 89).

3. Kentsel Kamusal Mekân Kullanımı

Kentsel, kamusal mekânlar, işte bu kolektif ait oluşun vücut bulduğu, aktif olarak yaşandığı yerlerdir. Üretilenleri, fikirleri ve duyguları karşılıklı paylaşmak, bir araya gelmek ve yaşamın olanaklarına beraberce sahip olmak anlamında, 'kolektif ait oluş' yerleşim alanı ile vurgulanmaktadır (Can, 2008: s. 336). Kolektif ait oluşun içerisinde, kentsel kamusal mekânların günlük, aktif kullanıcıları olan ve toplumun yarısını oluşturan kadınlar ve kadınların kamusal mekândaki varlığı dikkat çekmektedir.

Tarihsel olarak kentsel kamusal mekânlar, toplumdaki çeşitliliklerin ve farklılıkların merkezleri olmuştur. Konut yerleşimleri bile sınıfsal, kültürel ve etnik gruplar olarak ayırım gösterirken; buna karşı kentler ve kentsel açık alanlar, bireyin ve toplumun bir arada bulunduğu, sosyal etkileşime girdiği, her türlü sosyal sınıf ve kültürel gruptan, birbirlerinden çok farklı özelliklere sahip insanların bir araya geldiği, birbirleriyle temas kurdukları, toplumun farklı kesimleri için buluşma alanı vazifesi gören mekânlar olmuştur (Erdönmez, 2014: s. 102).

4. Ev Kadınlarının Kentsel Kamusal Mekân Kullanımı

Kamusal mekânlarda kadınların varlığı gerek devlet gerek yerel yönetimlerin uygulamalarında net olarak belirtilmemiştir. Dünyada sanayileşme ve şehirleşmenin geldiği noktaya bakıldığında, kamusal alan kullanımlarımız sosyal devletin tanımlayan, benzeştiren ve yardım eden niteliklerine referans vermeye devam etmektedir (AKŞİT, 2009: s. 16). Günümüzde de kadınların kamusal varlığı bu referanslar çerçevesinde devam etmekte olup, belirgin bir şekilde tanımlanmamıştır. Kadınların kamusal mekân kullanımına ait bilgi, belge, araştırma veya resmî uygulama örneklerinin eksikliği, literatürde bu alandaki sınırlı sayıda çalışmanın da yetersizliği ile de göze çarpmaktadır.

Alışveriş, sosyal yaşam aktiviteleri, eğitim, çocuğu parka veya okula götürmek, gezinti, market, fırın, eczane vb. günlük yaşam pratikleri içerisinde kadınlar hem sokağı hem de mahalleyi yoğun olarak kullanmaktadır. Kamusal mekânların yoğun kullanıcıları olan ve toplumun yarısını oluşturan kadınların, bu mekânların kullanımı noktasında yapılan uygulama ve kurgularda göz ardı edildiği ve bu mekânların daha çok erkeklerin kullanımına yönelik kurgulandığı söylenebilir. Bunun neticesinde de kadınların, kamusal mekânlara âidiyet duygusu ve sahiplenme hissi geliştirmeleri de yeterli düzeyde olamamıştır. Kadın ruhunun zenginliği, çeşitliliğe duyarlılığı, farklı olana saygı ve ilgisi, mekânların tarihiyle kurduğu ilişkisinde daha da ortaya çıkar. Farklı kabilelerin, toplulukların yaşadığını bildiği, kültürel izlerini bıraktığını düşündüğü mekânlara ayrı bir hayranlık ve saygı duyar. Böylesi anlarda, tarihi geçmiş, mekâna çok anlamlılık ve zenginlik katar. O mekâna simgesel anlamlar yükler ve yükledikçe mekân daha değerli hale gelmektedir (Akgül, 2011: s. 100).

Ev kadınları günlük şehir yaşantısında, zamanının büyük kısmını evinde, sokağında veya mahallesinde geçirmektedir. Ev kadınlarının kentsel yaşam pratiğinde, kentsel kamusal mekânları, bir geçiş veya hızlıca ihtiyacını giderip, döndüğü birer uğrak mekân olarak kullandıkları gözlenmektedir. Buna rağmen kentsel kamusal mekânlar, kadınların; düşünsel ve ruhsal yapılarına, kişilik ve karakterine, davranışlarına çok önemli

etkileşimler yapmaktadır. Çünkü “kamusal, yarı-kamusal, yarı özel ve özel mekânlarda yaşamının büyük bir kısmını geçirme durumunda olan insan davranışının, bu elemanların sadece formu değil, ışığı, rengi, dokusu birlikteliğinde şekillendiği, yönlendiği söylenebilir. İnsanın mekânla renk, ışık, doku ve form aracılığı ile kurduğu reaksiyonlar insanın mekânla iletişimi olarak görülebilir” (Başkaya vd., 2003: s. 81). İnsan ve mekânın bu denli iç içe olduğu düşünüldüğünde, insan neslinin devamlılığını sağlayan kadınlar için şehirdeki kamusal mekânların anlamı ve önemi daha da belirginleşmektedir. Günümüzde hâlen şehrin kamusal alanlarına, kadınlar sadece geçiş mekânı veya pasif kullanıcı olarak temas edebilmekte ve bu mekânların üretilmesinde, kullanımında veya dönüştürülmesinde aktif rol alamamaktadır.

Genel olarak, kadınların mekânı ev ve yerel topluluk (mahalle) olarak belirlenmiştir. Bu mekânda ulaşılabilecek kaynaklar, bugünün ve geleceğin ücretli çalışanlarının yeniden üretimini ve boş zaman etkinliklerini kolaylaştırmak üzere planlanıp, düzenlenmiştir (Mackenzie, 2002: s. 2). Oysa yukarıda kamusal mekânların, insan-mekân etkileşimi neticesinde geliştiğini belirtmiştik. Uygulamada kamusal mekânların kurgulanmasında söz sahibi olan aktörler; yerel yönetimler ve devlet yönetimi olarak öne çıkmaktadır. Kamusal alanın nerede başlayıp nerede bittiği, bir mekân mı, yoksa bir prensip mi olduğu, yoksa kolluk kuvvetlerinin bedenlerinde mi vuku bulduğu artık tartışılıyor. Ne var ki resmî kanallardan kamusal alan içeren açıklamalar yapılsa da kavram aslında mevzuatta yer almıyor. Alan kelimesinin kapsadığı boşluk olası tanımlarında kadınların yokluğunu belirtiyor (Akşit, 2009: s. 15). İşte bu mevzûattaki boşluk, kadınlar adına bir dezavantaja dönüşerek, kentte kadınların varlığı ikincil plana atılmaktadır. Ev ve mahalle hâlâ ‘kadınların mekânı’ ve bu anlayış, kadınların kamusal alana girişlerinin hem kısıtlanmasını hem de kültürel ve maddî değer-karşılığının yetersiz kalmasını meşrulaştırmaktadır (Mackenzie, 2002: s. 4.) Oysa şehrin sokaklarını, mahalleyi ve buradaki kamusal mekânları, bizzat kullanan ve her gün temasta olan, çok önemli bir nüfusa tekabül eden kadınlar, bu mekânların üretilmesinde ve şekillendirilmesinde, kendi ruhsal ve dâhişsel dünyalarını aktarma fırsatı bulduğunda, kentli kimliğinin ve kentsel âdiyetin çok daha üst seviyelerde olacağı ortadadır. Çünkü her birey, kadın ve erkek; var olmak suretiyle, kent mekânını tüketir ve kentsel mekânın üretimine katkı sağlar. Aynı zamanda kentin, maddî ve ruhsal olanaklarından yararlanmakta veya kentin maddî kısıtlarına ve ruhsal tahribatına maruz kalmaktadır (Can, 2008: s. 131). Mevcut kentsel yapı çevre formu, kadınların ikili rolünün zorluklarını daha da ağırlaştırmaktadır. Evlerin ve konut alanlarının tasarımı, bütün zamanını ev yaşamını düzenlemeye ayıran bir kişiyi varsaymaktadır (Mackenzie, 2002: s. 5). Günümüzde bu yaklaşım sürdürülebilir şehircilik anlayışı ile örtüşmemektedir. Ev kadınları kentsel kamusal mekânların yoğun kullanıcıları olarak sadece ev ve konut eksenli olarak değil, sokak, mahalle ve şehri de içine alan bütüncül bir kullanıcı olarak düşünölmelidir. Kadın gün içerisinde, yanında çocuğı ile birlikte yaptığı aktiviteleri şehirde sokak, park, okul, fırın, eczane, market vb. mekânları da içine alan bir faaliyet ve yaşam ağı içerisinde sürdürmektedir. Erkeklerin mekânları, ‘kamusal ve ekonomik’, kadınların mekânları ise ‘özel ve sosyal’ olarak sınıflandırılması, kadınların geleneksel olarak evle ilişkilendirilmesi, kentin daha geniş imkânlarına ulaşabilmelerinin önünde duran başlıca engel olduğu söylenebilir (Mackenzie, 2002: s. 11). Kentsel kamusal mekânlar en az kadının evi kadar kullanımında olması nedeniyle, sokak ve mahallenin artık kadının sosyal ve özel alanı içerisine girdiğini söylemek yanlış olmaz.

Akgül’ün makalesinde yer alan ve yazar Ayla Kutlu’nun kadınların mekânla olan ilişkisi üzerine çalışmasından şu şekilde bir alıntı yapmıştır. “Aslında ‘avlunun olduğu bu geniş sokak’ tam anlamı ile kamusal bir alanı ifade eder. Herkesin aynı anda hem ‘görünen’ olduğu hem de herkesi ‘izlediğı’ bu sokak, özel ile kamusal alan arasındaki sınırı belirsizleştiren, muğlaklaştıran, özel hayat ile kamusal yaşamı iç içe geçiren, çok amaçlı kullanılan, son derece ‘özgün’ bir mekân. Küçük bahçeleri ve avluya açılan kapılarıyla şehrin evlerinin yapısı da halkın bu alanı sık kullanmasına neden olmuş ve komşuluk ilişkilerini geliştirmiştir. Kutlu’nun bu geniş sokağı bu kadar sevmesinde, sokağın kamusal-özel gibi keskin ayrımlara, katı eril ikiliklere ve dışlamalara adeta başkaldıran yapısı okunur” (Akgül, 2011: s. 99). Göröldüğü gibi sokak ve mahalle, kadınların komşuluk ilişkilerinde ve kamusal alanla olan irtibatla yaşadıkları dışlanmaya karşı önemli bir işlev görmesi yine kadınların bu mekânı kendi inisiyatifleri ile dönüştürmeleri sonucunda gerçekleşmiştir. Çünkü sokaklar, bir kadın için şehir ile kendini aynı anda anlama, anlamlandırma sürecini kaynaştıran mekânlardır (Akgül, 2011: s. 99).

Toplumsal üretim sonucu ortaya çıkan kentsel âdiyet duygusu bu üretimin kamusal hizmetlerden yararlanma alanına kısıtlanması neticesinde olumsuz etkilenmiştir. Yaşanan hızlı şehirleşme ve toplumsal yapıdaki değişimler, kadınları yaşadığı şehre ve sokağı yabancılaşmıştır. Apartmanlar, siteler, hızlı değişen nüfus ve demografik yapı zaten yabancı olarak gördüğü kamusal mekânı, kadın için artık sadece geçiş veya uğrak alanlar hâline dönüşmüştür. Çünkü kişi, kendi düşünce ve inançlarıyla uyumlu yerlerde rahat eder, oraları sever. Aksi görüntüler, kişinin kendini ‘yabancı’ hissetmesine neden olur. Kaçmak istenen, uzaklaşılan mekânlar, insanın kendisini marjinal, farklı hissettiğı bu tip mekânlardır (Akgül, 2011: s. 103). Kadınlar kamusal mekânlarda, zorunlu ihtiyaçlarını giderdikten sonra, buralarda daha fazla vakit geçirmek yerine bir an önce buradan geçip

gitmek istemektedir. *Çünkü kamusal alan 'yabancı' bir yerdir ve 'sosyal bir düzene' uyum sağlayabilmenin endişesi kolay atlatılmaz* (Akgül, 2011: s. 104). Kendisini buraya ait ve güvende hissetmeyen kadın, kentsel mekânlarda var olmadan, geçip gitmektedir. Bir cami bahçesini ve kahvehanenin önünü, sokak köşe başlarını kullanan erkelere oranla kadınların sokak veya mahallesinde kendine ait hissedeceği bu tarz konak mekânlar olmayışı, geçişlerde dahi güvende de hissedememesine yol açmaktadır. Bir an önce kendisi için güvenli olan kalesine, evine gitme ihtiyacı duymaktadır.

Kadınların kentsel mekânları kullanımlarını ve bu mekânlara yönelik kendi istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak, inisiyatiflerini kullanarak oluşturmaları, dönüştürmelerinin önünün kapalı olması, yerel yönetimlerin de elini güçsüzleştiren bir uygulamadır. Bu durum kadınların yerel katılımcılığını da olumsuz etkilemektedir. Oysa Lefebvre'nin vurguladığı gibi *mekân, üretimin bir sonucudur; insanlar yaşamlarını sürdürdükleri mekânları kendileri yaratırlar. Bu doğrultuda mekânın sosyal üretimini; algılanan mekân, fiziksel olarak var olan mekân ve ampirik olarak gözlemlenen çevre olarak açıklamaktadır* (Mert, 2010: ss. 90-91). Kadınlara bu birlikte üretme imkânının sunulmaması, kente âdiyet ve sahiplenme duygusu geliştirmelerine engel olmasının yanı sıra, yerel yönetimlerin sunduğu çeşitli hizmetlere de uzaktan bakan, kendisini bu hizmetlere yakın hissetmeyerek, özellikle sosyal ve kültürel faaliyetlere duyarsız olmalarına da yol açan bir tutum sergilemelerine yol açmaktadır. Mekân ve insan ilişkisi bu kadar iç içe olmasına karşın, kamusal mekân üretiminde kadınların yok sayılması, sadece izleyici veya kullanıcı olarak bulunmaları bu mekânlara karşı duyarsızlaşmalarına da neden olmaktadır. Bu mekânların korunması, temiz tutulması, güzelleştirilmesi vb. faaliyetlerde yer almakta da geri durmaktadırlar. Kadınların kentsel mekân üretime dâhil olması, aktif rol almaları kanun koyucu ve yöneticilerin tekrar ele alması gereken çok önemli bir husustur. Çünkü toplumsal yargıların kadının mekânsal hareketliliğini kısıtlayıcı etkisinin azaltılması, yaşamının çoğunu evinde geçiren ve yaratıcılığını ev içinde sergileyen kadın formu, sokağı ve mahalleyi hem yaratıcılığını sergileme alanı hem de yaşamsal hareketlerin gerçekleşme mekânı olarak kullanılması, kentsel âdiyet duygusunu olumlu etkileyecektir. Aşağıda, "Şehir Benim Projesi", âdiyet duygusuna olumlu katkı yapan, iyi bir yerel yönetim uygulama örneği olarak sunulmaktadır.

5. Şehirde Yaşama Kültürü ve Kentsel Mekânın Sahiplenilmesine Yönelik Bir Uygulama: Şehir Benim Projesi

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu sebeple de tarihten günümüze toplumsal yaşamı tercih etmiş ve bunun sonucunda da şehirleri kurmuştur. Tarih boyunca şehirler çok farklı yapı ve özelliklerle karşımıza çıkmıştır. Tarım toplumundan, sanayi toplumuna geçiş ve sonrasında teknoloji toplumunun gelişimi ile şehirler fizikî, ekonomik ve sosyolojik açıdan oldukça farklı özellikler sergilemektedir. Her şehir kendisi ile birlikte içerisinde yaşayan insanları da şekillendirmektedir. Şehir yaşamı gelişmenin, ilerlemenin bir sembolüdür. Dolayısıyla şehirli insan da şehrin imkânlarını kullanarak sürekli gelişme içerisinde olduğundan gelişmiş ve ileri düzeyde yaşayan bir insan profildir. Günümüz şartlarında şehrin imkânlarını göz ardı etmek mümkün değildir. Artık şehirler dünyanın geleceğine yön verir pozisyonundadır. Bu şehirlerde yaşayan bireyler de geleceği şekillendiren donanımlı bireyler olacaktır. Küresel yaşamın etkili olduğu çağımızda şehirli insanı geliştirmenin önemi de ortadadır. Şehrin fizikî ve sosyal yapısındaki karmaşıklıkla gidermek için günlük yaşamın sürdürülebilir bir sistem içerisinde olması gerekir. Bu da şehirdeki insan kaynaklı problemleri en aza indirerek veya tamamen ortadan kaldırarak büyük ölçüde giderilebilir. Şehirde, trafikte, sosyal hayatta, çevre ile ilişkilerde, eğitim ve komşuluk hayatında insan davranışından kaynaklanan problemleri kaldırmak veya en aza indirmek amacıyla, Esenler Belediyesi tarafından "Şehir Benim Projesi" hayata geçirilmiştir.

Bütün bu koşullar ve şehir yaşamının birey üzerindeki şekillendirme etkisi de göz önünde bulundurularak kadınların kentsel âdiyeti duygusunun ve sahiplenme duygusunun desteklenmesine, geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda çevreye çöp atmamak, gereksiz yere korna çalmamak, komşuyu rahatsız edici davranışlardan uzak durmak, halı silkelememek, apartmanda gürültü yapmamak, yere atılmış bir çöpü kaldırmak, ortak kullanım alanlarından en uygun biçimde faydalanmak, komşuluk ilişkilerini geliştirmek, küresel yaşamda geleceğe hazırlanmak, çocuklar için daha iyi bir gelecek hazırlamak, sokakta, alışverişte, trafikte, okulda vb. insan haklarına ve kul hakkına uygun davranışlar sergilemek ve yöntemlerini bireylere kazandırmak, katılan bireylerde, olumsuz davranışları ortadan kaldırarak, sosyal çevresi ile iyi ilişkiler geliştirmesi ve güzel alışkanlıklar kazandırılması hedeflenmiştir.

Proje kapsamında öncelikle MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'ne sunulan eğitim modülünün, Esenler Halk Eğitim Merkezi üzerinden uygulanmasına yönelik resmî prosedürler gerçekleştirilmiştir. Bu alana yönelik eğitici eğitimi gerçekleştirilmiş ve bu alanda sertifikalı olan öğretmenler hazır edilmiştir. Daha sonra, şehirde yaşama kültürü ve kentsel davranış eğitimleri Esenler'de ikamet eden, 18 yaş üstü kadınlara, hafta içi

olmak üzere, toplam 30 saat olarak, alanda sertifikalı eğitmenler tarafından verilmiştir. Eğitim modülünün ders başlıkları; Şehirli Olmak, Çevreyi Sevmek, Geleceği Kurmak, İyi Komşuluk, Millî Kültür Değerlerimiz, İnsanı Temel Haklar'dır.

Eğitim İçeriği;

1. ŞEHİRLİ OLMAK
 - 1.1. Toplumsal Yaşam ve Şehirlerin Doğuşu
 - 1.2. Şehir ve Şehirli Kavramı
 - 1.3. Şehir Kültürü
 - 1.4. Şehrin Sürdürülebilirliğinde Kadının/Erkeğin Rolü
 - 1.5. Şehirde Yaşama Bilinci
2. ÇEVREYİ SEVMEK
 - 2.1. Çevrenin Tanımı
 - 2.2. Çevre Duyarlılığı ve Çevreyi Korumak
 - 2.3. Şehir Hayatında Sağlıklı Çevre Oluşturma Yöntemleri
 - 2.4. Çevre Kirliliği ve Sonuçları
 - 2.5. Doğal Kaynakların Korunması ve Enerji Tasarrufu
3. İYİ KOMŞULUK
 - 3.1. Komşu Kavramı
 - 3.2. Komşuluk Hakkı
 - 3.2. Ev, Apartman, Sokak, Cadde ve Meydanın Anlamları
 - 3.3. Şehirde Ortak Kullanım Alanlarından Faydalanma
 - 3.4. Komşuluk Kültürünün Kazandırdıkları
 - 3.5. Komşularla İyi İlişkiler Geliştirme Yöntemleri
4. GELECEĞİ KURMAK
 - 4.1. Küresel Yaşamda, Geçmişte ve Gelecekte İnsanlık
 - 4.2. Sürdürülebilir Yaşamı Kurma
 - 4.3. Geleceğin Liderlerini Yetiştiren Ebeveyn Olmak
 - 4.4. Çocuklar İçin Daha İyi Bir Gelecek
 - 4.5. Tarih Bilinci Işığında Gelecek Vizyonumuz
 - 4.6. Tarihte Türk İslâm Toplumu
 - 4.7. Geleceğe Hazır, Doğru Çocuk Yetiştirme
5. İNSANİ TEMEL HAKLAR
 - 5.1. İnsanı Diğer Varlıklardan Ayıran Özellikler
 - 5.2. Bir Değer Olarak İnsan
 - 5.3. Temel Haklar
 - 5.4. İletişim Becerileri
 - 5.5. Sokakta, Trafikte, Alışverişte, Okulda Kul/İnsanlık Hakkı
 - 5.5. Çevre Temizliğinde Kul Hakkı
 - 5.6. Toplumsal Yaşamda İyi İlişki Geliştirme Yöntemleri
6. MİLLÎ KÜLTÜR DEĞERLERİ
 - 6.1. Şehirde Millî ve Dinî Bayramlar
 - 6.2. Tarihi Eserlerin ve Mânevî Yapıların Korunması
 - 6.3. Şehirde Düğün, Kına Gecesi ve Asker Uğurlaması Ritüelleri
 - 6.4. Doğum Kutlaması ve Tâziye Ziyâretleri
 - 6.5. Cami, Türbe, Mezarlık vb. Kutsal ve Özel Mekânlarda Davranışlar
 - 6.6. Şehri Aydınlatan Kandil Geceleri
 - 6.7. Şehirdeki Kültür Sanatla Hemhâl Olmak: Ne, Ne Zaman, Nerede?

5.1. Faaliyetler

Proje; Ağustos 2018-Ağustos 2019 arasında 12 ay uygulanmış olup, bu eğitimlere 330 kadın katılım sağlamıştır. Ayrıca, proje kapsamında “Şehir ve Muâşeret” kitapçığı hazırlanarak, ilçedeki 20.000 hâneye ulaştırılmıştır. İlçedeki hâneler ziyâret edilerek hem projenin tanıtımı yapılarak, kayıtlar alınmış hem de “Şehir ve Muâşeret” kitapçığı kadınlara hediye edilmiştir.

İlçenin beş farklı noktasında oluşturulan eğitim mekânlarında, teorik dersleri destekleyici, uygulama etkinlikleri ve çeşitli el becerisi eğitimleri de verilmiştir. Esenler Belediyesi, proje katılımcısı kadınların istekleri

doğrultusunda belirlediği; kokulu mum yapımı, pon pon yapımı, amigurumi oyuncak bebek yapımı, oyun hamuru yapımı gibi beceri geliştirme eğitimlerini de uygulamıştır.

Şekil 1. Şehir Benim Projesi, Beceri Geliştirme (Kokulu Mum Yapımı) dersi katılımcıları.

Şehirde, trafikte, sosyal hayatta, çevre ile ilişkilerde, eğitim ve komşuluk hayatında karşılaştığı ve insan davranışından kaynaklanan problemlerinin ortadan kaldırılması, bireylere şehir ve şehirli tanımlarının kavratılması, şehirli olma kültürü ve kentsel davranış bilinci geliştirmesine yönelik eğitimlerin yanı sıra, saha uygulama eğitimleri de düzenlenmiştir. Bu kapsamında saha uygulama eğitimleri çerçevesinde, kendi sokaklarında belirledikleri noktaları güzelleştirmeye yönelik etkinlikler de yapılmıştır. Çöp toplama, merdiven boyama, sokaklarında veya mahallesindeki belli köşelere saksı tasarımları, çiçek dikilmesi, duvar boyamaları gerçekleştirilmiştir. Etkinliklere katılan tüm bireylere dekoratif el becerilerine yönelik de eğitim ve etkinlik yapılmıştır.

Proje katılımcısı kadınlara, şehir içi tarihî mekân gezileri düzenlenerek şehirli kültürü oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Tarihî Yarımada gezisi, Miniatürk gezisi gerçekleştirilerek, katılımcıların şehrin tarihî mekânlarını ve kendi medeniyetimizin değerlerini yakından görme ve tanımları sağlanmıştır. Bu mekânların mimari, tarihî, estetik ve sanatsal özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Buralardaki önemli yapılar ve kamusal alanlar ile kendi ilçesindeki tarihî yapılar ve kamusal alanlar arasında bir karşılaştırma yaparak, ilçemizdeki bu alanda onların gözündeki eksiklik veya düzeltilmesi gereken şehrin genel dokusuna uyumlanmasını sağlayıcı öneriler geliştirmeleri istenmiştir. Daha sonra bu öneriler ışığında, birlikte sokak gezileri yapılarak, uygulanacak alanlar yine birlikte tespit edilmiştir. Bu uygulamalardan ilki Yavuz Selim Mahallesi'nde Merdiven Sokak'ta bulunan merdivenlerin boyanması kararı olmuştur. Daha sonra sokaktaki bu merdivenler, kadınların ve çocuklarının katılımı ile birlikte boyanarak, temiz ve güzel bir görüntü ortaya çıkarılmıştır.

Yine Yavuz Selim Mahallesi'nde bulunan çocuk parkında gönüllü olarak, çöp toplama etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Şekil 2-3. Şehir Benim Projesi katılımcılarıyla, Yavuz Selim Parkı'nda, çöp toplama etkinliği.

Şekil 4-5-6. Şehir Benim Projesi katılımcılarıyla, Yavuz Selim Mahallesi'nde merdiven boyama etkinliği.

Yavuz Selim Parkı içerisinde bulunan bir ağaç, katılımcı kadınlar ve çocukların birlikte yaptıkları, el emeği ponponlarla, süslenmiştir. Süsleme bittikten sonra her bir katılımcı ağaç ile resimler çekilerek bu anıyı saklamak istemiştir.

Şekil 7-8. Katılımcılarla Yavuz Selim Parkı'nda ponponlarla ağaç süsleme etkinliği.

Proje katılımcısı kadınlar ile aradan geçen 2 yılın ardından, bir anket yapılmıştır. Bu anket ile genel olarak, proje öncesi ve sonrası yaşadıkları sokak, mahalle ve ilçeye olan sahiplenme ve âdiyet duygularındaki değişim, kamusal alan kullanımları ve kentsel kimlik gelişimleri ile ilgili değerlendirme yapımları istenmiştir. Anket soruları ve cevapları, aşağıda yer almaktadır.

5.2. Katılımcıların Eğitim Sonrası Anketi ve Değerlendirilmesi

Katılımcı ev kadınları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme ve anket sonucu aşağıdaki şekilde değerlendirilmiştir. Projeye katılımlarından iki yıl sonra yapılan bu görüşmeler katılımcıların kendilerini eğitim öncesi ve sonrası değerlendirmesi noktasında faydalı olmuştur. Ankette altı soru sorulmuş ve bu soruların bağlantısı olan ilâve sorular da sorularak, daha detaylı olarak cevap verilmesi sağlanmıştır.

İlk olarak katılımcı ev kadınlarına; “Bu projeye katılmadan önce şehir sizin için ne gibi bir anlam ifade ediyordu?”, “Şehir karşı nasıl bir algıya sahiptiniz ve projeden sonra bu anlam ve algınızda bir değişiklik oldu mu?”, “Oldu ise birkaç somut örnek ile anlatır mısınız? Açıklar mısınız?” gibi sorular yöneltildi. Bu sorulara genel olarak şehre karşı detaylı bir bilgilerinin olmadığı, şehirde nasıl davranmaları gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görüldü. Bununla beraber eğitimler sonrasında şehrin anlamı, işlevi ve şehirli kimliği ile ilgili daha donanımlı hâle geldiklerini ve şehre bakış açılarının çok farklı olduğu, sokağını ve mahallesini artık başka bir gözle gördüklerini ifade ettiler. Yaşadığı yeri yakından tanıyarak, burada olması gereken davranışları da öğrendiklerini bunun da kendilerini mutlu ettiğini, bilgili olarak şehirde yaşamının daha farklı bir düzey sunduğunu belirtmişlerdir. Daha önceden şehir ile ilgili bilgi sahibi olan ve kendisini şehirli olarak gören katılımcılar ise farkındalıklarının ve duyarlılıklarının daha da artarak genel kültür seviyelerinin geliştiğini ifade etmiştir.

İkinci olarak proje kapsamındaki eğitimlerde merdiven boyama vb. etkileşimli etkinliklere katılmanın şehri sahiplenme ve âdiyet duygularının gelişmesine nasıl bir etki yaptığı sorusu yöneltildi. “Proje öncesi ve sonrası sizdeki bu yönde meydana gelen değişimleri aktarır mısınız?” şeklinde soru yöneltildi. Daha önce yaşadıkları mahallelerinde bulunan bu merdivenli sokaktan geçtikleri ancak buranın onlar için sıradan bir yer ifade ettiğini, boyama etkinliğinden sonra ise yolu oraya düşme bile kendi boyadıkları merdivenleri görmek adına yollarını buraya düşürmeye gayret gösterdiklerini ve artık buradan geçmenin onları mutlu ettiğini ifade etmişlerdir. Çaba verip, birlikte boyadıkları bu merdiven onlar için bir gurur kaynağı ve burayı eşlerine, çocuklarına, arkadaşlarına göstermekten ve buradan bahsetmekten mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Daha önce kirlî, rensiz ve alelâde bir yer iken şimdi neşe kaynağı bir alan olduğunu söylemişlerdir. Mahallelerindeki âtil kalmış bir mekânın canlandırılmasında emeklerinin olması neticesinde, bu kamusal alanın artık onlar için bir anlam kazandığını ve buraya karşı sahiplenme duygularının oluştuğunu, buraya zarar veren veya kirleten birilerini gördüklerinde uyardıklarını belirtmişlerdir. Yaşadığı şehirdeki sorunlara karşı bu şekilde kendi isteklerini/önerilerini sunarak, hayata geçirmek ve sonucunu görmek, katılımcıları mutlu etmenin yanı sıra, bu vesile ile şehre âdiyet hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Üçüncü olarak katılımcılara yaşadıkları şehir, mahalleye âdiyet hissetmeleri konusunda bir soru yöneltildi. Proje öncesi kendilerini yaşadıkları şehre ait hissetmediklerini, hatta yabancılık çektiklerini belirtmişlerdir. Buna

karşı projeye katılım sonrasında başka bir yere gitseler burayı özlediklerini ve buraya gelmekten mutluluk duyduklarını, projedeki etkinlik ve eğitimlerin bu duyguların oluşmasında çok fazla etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca içlerinde ilçe değiştirenler ve şehir değiştirenler de gittikleri yerde buradaki o âdiyet hislerini aradıklarını ama orada bu gibi etkinlikler olmadığı için kendilerini oraya henüz ait hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Bu proje kapsamında yaşadıkları mahallede ortak anıları oluştuğunu ve bu anıların, yaşamışlıkların, katılımcıların yaşadıkları şehre karşı âdiyetlerini artırdığı anlatımlarında görülmüştür.

Kendilerine yaşadıkları şehre karşı âdiyet ve sahiplenme duygularını ifade etmek üzere eğitim öncesi ve sonrası 1 ile 10 arasında bir puan vermeleri istenmiştir. Sonuç aşağıdaki şekildedir.

ŞEHRE ÂDİYET VE SAHİPLENME DUYGUSU PUAN TABLOSU			
NO	KATILIMCI ADI	PROJE ÖNCESİ	PROJE SONRASI
1	N. C.	4	9
2	N. T.	3	8
3	E. B.	6	10
4	A. E.	3	10
5	A. B.	9	10

Şekil 9. Proje katılımcılarının şehre âdiyet ve sahiplenme duygusu değerlendirme tablosu.

Bu tablodan görüleceği üzere, katılımcıların projedeki eğitim ve etkinlikler sonrasında belirgin bir şekilde âdiyet ve sahiplenme duygularında artış olduğu ifade edilmiştir.

Beşinci olarak katılımcılara âdiyet ve sahiplenme duygularındaki bu farklılıkta eğitimlerin somut etkisi olup olmadığı sorulmuştur. Hem eğitimlerin hem de etkinliklerin sahiplenme ve âdiyet noktasında olumlu katkı yaptığı özellikle çöp saatlerine riâyet etme, ellerinde bulunan ufak çöpleri dahi yere atmama, ataları uyarma, komşuluk ilişkilerine karşı daha duyarlı olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca erken çöp çıkaran komşularını uyardıklarını, vaktinden önce çıkarılan başkasına ait çöpleri dahi üşenmeden konteynıra götördüklerini, sokaklarına sahip çıktıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca belediyenin yapmış olduğu bu yöndeki faaliyetleri daha yakından takip ettiklerini ve bunlara katıldıklarını da ifade etmişlerdir.

Son olarak da; “Yerel yönetim birimi olan belediyeler bu ve buna benzer şehirli bilinci oluşturmaya yönelik eğitimler vermeli midir?” ve “Klasik belediye işlerinin yanında bu yönde eğitimler sizce önem sırasına göre kaçınıcı sırada yer alır?” şeklinde sorular soruldu. Katılımcılar belediyelerin bu yönde eğitimleri kesinlikle faaliyetlerinde ilk sıralara yerleştirmeli ve bunlara daha fazla ağırlık vermeli şeklinde ortak cevaplar verildi. Şehirde yaşayan birçok kişinin çeşitli yerlerden, göç ederek büyükşehirlere veya şehirlere yerleştikleri göz önüne alındığında şehre yeni gelen veya daha öncesinde bu eğitimi almamış tüm bireylere bu eğitimlerin verilmesinin çok faydalı olacağı belirtilmiştir.

SONUÇ:

Günümüz şehirlerinde yaşanan hızlı kentleşmeye sunulan hizmetler aynı hızda çözüm üretememektedir. Özellikle çeşitli ekonomik, sosyolojik veya ulaşım kolaylığı ile insanların bir yerden başka bir yere hızla geliş-gidişleri ve buldukları yerde sürekli kalmayışları beraberinde birçok problemi de getirmektedir. En belirgin olan ise yaşadıkları şehre âdiyet ve sahiplenme duygularında görülmektedir. İnsanların komşuluk ilişkileri, yaşadıkları mahalleye, sokağa ve şehre karşı sorumluluk duyguları olumsuz yönde etkilenebilmektedir.

Şehrin nüfusunun büyük bir kısmını oluşturan ev kadınlarının yukarıda bahsettiğimiz durumdan etkilendikleri, şehre karşı âdiyet ve sahiplenme duygularında olumsuzluk olduğu gözlenmiştir. Günlük yaşamda erkekler iş gücüne katılmaları doğrultusunda, sosyal hayatın içerisinde daha aktif ve görünür hâlde bulunurken, ev kadınları daha fazla ev ve mahalle eksenli, daha kısıtlı ve izole bir yaşantı sürmektedir. Çocuk bakımı, ev işleri, temel ihtiyaçların giderilmesi ve çocukların eğitimi gibi işlerle meşgul olan ev kadınları, şehrin kamusal mekânlarını genel olarak yabancılaşma hissi duymaktadır. Kendisini yabancı hissettiği şehrin kamusal mekânlarına, alanlarına olan bu yabancılaşma duygusu, kadınların buraları hızlıca kullanma ve hızlıca geçiş alanları olarak değerlendirmelerini ve daha az vakit geçirmelerine neden olmaktadır. Daha az vakit geçirilen kamusal mekâna karşı herhangi bir yaşanmışlık, anı vb. etkileşim oluşmaması neticesinde bu mekânlara karşı bir âdiyet ve sahiplenme duygusu da gelişmemektedir.

Bireyin kendisini ait hissetmediği ve sahiplenmediği şehir mekânları ise sahipsiz ve kimsesiz mekânlar olarak her türlü istismara, her türlü hor kullanmaya mârûz kalmaktadır.

Şehirlerde insan davranışlarından kaynaklanan birçok problem, şehir sâkinlerinin şehirli davranışlar sergilemeleri ile doğrudan ilişkilidir. Bireye şehirde yaşama kuralları, şehirli algısı ve şehri sahiplenmesine yönelik çeşitli eğitimler verilmesi burada çok büyük önem arz etmektedir. Bireyler örgün eğitim ve akademik eğitimleri sırasında bu eğitimleri alt başlıklarda almakta ancak bu direkt olarak bireyde bir karşılık bulamamaktadır. Dolayısıyla bu alandaki boşluğun giderilmesine yönelik Esenler Belediyesi'nin, MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü iş birliği ile "Şehir Benim Projesi" kapsamında hayata geçirdiği, "Şehirde Yaşama Kuralları ve Kentsel Davranış Eğitimi" modülü bu alanda önemli bir eksikliği gidermiştir. Ülkemizde, 18 yaş üzeri bireylerin, özellikle ev kadınlarının katılmasının sağlandığı proje neticesinde yapılan anket sonuçları da bu alandaki eğitimlerin devam etmesinin gerekliliğini göstermektedir. Şehirde nasıl davranılması gerektiği, komşuluk hakları, çevre, temizlik, temel haklar vb. konuların şehrin karmaşık yapısı içerisinde ihmal edildiği ve bunun sonucunda da birçok problemin yaşandığı göz önüne alınarak planlanan eğitimler, insan kaynaklı problemler daha yaşanmadan önlenebilmektedir.

Proje katılımcısı kadınların, yaşadıkları mahallede, kendi sokaklarındaki kentsel mekânlara ait çözümler üretmelerine imkân sunulması, bu sorunların çözümüne aktif katılmaları sonucunda, kentsel mekânı sahiplenmelerinde pozitif gelişmelerin olduğu gözlenmiştir. Ev kadınlarının şehrin kamusal mekânlara ve kamusal alanlara etkileşimi artırılarak, âdiyet duyguları olumlu etkilenmiş ve yaşadıkları şehri sahiplendikleri görülmüştür. Bu eğitimlerin tüm ülkeye uygulanması hem ekonomik kaynakların tasarruflu kullanılmasını destekleyecek hem de bu kaynakların ülkenin daha ileri seviyelerde yatırımlar için kullanılmasına imkân sunacaktır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Teşekkür:

KAYNAKÇA:

Akgül, Çiğdem, (2011). “Eskiye Zaman’ın Kadın Belleğinde Eskitemediği Mekânlar: Ayla Kutlu ve Mekân İlişkisi Analizi”, Ankara Üniversitesi, Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, *Fe Dergi*, S. 3, No. 1, (ss. 95-107).

Akşit, Elif Ekin, (2009). “Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’de Kamusal Kavramının Dönüşümü ve Dışladıkları”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1/64, (ss. 1-21).

Aydınlı, Semra, (1986). “Mekânsal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model”, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

Başkaya, A., DİNÇ, P., AYBAR, U., KARAKAŞLI, M. (2003). “Mekânsal İmaj Üzerine Bir Deneme: Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Eğitim Bloğu Giriş Holü”, *Gazi Üniversitesi Mimarlık Dergisi*, Ankara, (ss. 79-94).

Bimay, Muzaffer, (2021). *The Journal of Social Science*, “Yerel Katılım Açısından Kent ve Kentli Kimliği, Kentsel Âidiyet ve Kentsel Farkındalık Düzeyi: Batman Örneği, Yıl:5, Cilt:5, Sayı:9, (ss. 88-108).

Can, Aynur, (2008). “Türkiye’de Yerel Yönetimler”, *İnsan Mekân Etkileşimi ve Kent Estetiğine Giriş*, Ankara.

Can, Aynur, (1998). “İstanbul Kent Dokusunda Bir Türk Konut Tercihi ve Kültürel Yapı Etkileşimi: Rumelihisarı Örneği”, Marmara Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

Erdönmez, M. Ebru, “Bir Kamusal Alan Örneği: San Marco Meydanı”, *Şehir ve Düşünce Dergisi*, Sayı 4, İstanbul, (ss. 100-111).

Mackenzie, Suzanne, (2002). “Kentte kadınlar,” (Ayten ALKAN, Bülent DURU, Der. ve Çev.), *20. yüzyıl kenti*, İmge Yayınevi, Ankara.

Mert, Ceren, (2010). “İstanbul’da Bir Üçüncü Mekân Okuması: ‘Pozitif’ Titreşimler ve Babylon”, *İdeal Kent Dergisi*, Adomar Kent Araştırmaları Merkezi, Sayı 2, (ss. 86-112).

Ökten, Sadettin, (2013). İdeal Şehir Üzerine Düşünceler, *Şehir ve Düşünce Dergisi*, İstanbul, Sayı 1, (ss. 41-59).

Taşçı, Hasan, (2012). “Göçün Mekânı: Esenler ve Mekânın Değişimi”, *Göç, kentleşme ve âidiyet ekseninde Esenler’i anlamak*, Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları, İstanbul.

Yağuş, İpek, (2021). “Kadın Bedeninin Mekân Olarak Seramik Malzemeyle Yorumlanması”, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik ve Cam Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi.